

Holocaust és felelősség

A második világháború gépezete úgy működött, mint a legmodernebb technikával felszerelt mészárszékek hálózata az Atlantitól a Csendes Óceánig. Az áldozatok összlétszámát a szakemberek máig is inkább csak találgatják, mintsem pontosan ki tudnák mutatni. Egyes országokra nézve eléggé hitelesek a statisztikák, de a szovjet halottak száma máig is bizonytalan, a kínaiaké pedig ismeretlen. A bombatámadások és ágyúzások áldozatairól még Nyugat-Európában sem teljesen megbízhatóak az adatok.

Így nagyjából annyit tudunk, hogy kereken mintegy 55-60 millió ember halt meg, és ebből mintegy 20 millió nem volt katona. A polgári áldozatok aránya Magyarországon és Japánban volt a legnagyobb. A magyar esetben az összesnek több mint a felét, Japánban az összesnek az egyharmadát tette ki. A magyar áldozatok nagy részét a hazai zsidók tették ki. Ebben a vérfürdőben összességében mintegy 6 millió zsidó lelte halálát, függetlenül attól, hogy lengyel, szovjet, magyar, román, német, holland, francia vagy bármi más állampolgársággal rendelkezett. A cigány áldozatok számát, úgy tűnik, senki sem ismeri pontosan.

Miben különböztek ők, a zsidók és a cigányok mindenki másától? A halál a nem-zsidó német, magyar stb. katonák és civilek körében nem válogatott. Nem jelölték ki előre, hogy ki hulljon el a csatákban, ki essen hadifogságba, és haljon meg millió számra a német, illetve a szovjet táborokban, és a bomba számára is közömbös volt, hogy a robbanásban ki leli halálát. A legegyszerűbb megoldást Hirosimában és Nagaszakiban találta meg a hadviselő, amennyiben a döntéshozók azt mondták, teljesen mindegy, ki lakik ezekben a városokban, mindenki elpusztul. :

A halál tehát ezekben az esetekben nem válogatott, bárkit eltalált, aki az útjába került. Nem így a zsidók és a cigányok esetében. Őket egy központból irányított, erre kiképzett kommandó jellegű sereg kereste, kiszűrte, és tudatosan, egyenesen rájuk irányozva a csapást, megsemmisítette őket. A háló Norvégiától és Franciaországtól kezdve Közép-Európán át kiterült Lengyelorszáig és Ukrajnáig. 1940-től kezdve nem volt hová menekülni. 1941-től kezdve kiépültek a hatalmas megsemmisítő táborok. A Birodalom nem sajnált sem pénzt, se közlekedési kapacitást, se emberi munkaerőt áldozni arra a célra, hogy a zsidókat Európában teljesen, vagy legalább minél nagyobb számban kiirtsa. A cigányok kézre kerítése érdekében is megtették, amit tettek, de velük szemben az elszántság és a buzgalom mindenesetre lanyhább maradt.

Mindez miért? A vallásuk vagy éppen a vallástalanságuk miatt? Nem. A vallás valójában mit sem számított. Lehetett egy zsidó évtizedek óta keresztény, kikeresztelkedhetett akár már az apja és az anyja is, a náci ideológusok szemében mégis zsidó maradt, ha a nagyszülei között zsidót lehetett találni. A szűrés a valóságban nagyon mélyre nyúlt. Ugyanis a vizsgált alany nagyszüleinek is ki kellett dolgozniuk leszármazási listájukat, és így gyanúba keveredhetett az is, akinek valamely ükszüelője volt zsidó. Imrédy Bélának le kellett mondania a miniszterelnöki pozícióról, mert egy dédszüelője zsidó volt.

Ezt az eljárást kizárólag a nemzetiszocialista világszemlélet keretében volt lehetséges alkalmazni. Ez fabrikált a zsidókból (kisebb hangsúllyal és a náci tudományosság szempontjából kevésbé kidolgozva a cigányokból is) biológiai fajt, méghozzá olyat, amelyen semmiféle módszerrel nem lehet változtatni. A faji hierarchia szempontjából egyébként megtalálták a helyét az ázsiaiaknak, az Ázsiából Európába érkezett népeknek, a feketéknek stb. is, csak ők kevésbé kerültek a közelükbe, hogy „tudományukat” rajtuk is gyakorolják, vagy más, hasznossági szempontok akadályozták őket ebben. Hitler szerint az utóbbi kategóriába tartoztak a csehek, a horvátok és a magyarok is. A zsidó vér, hirdette Hitler, nem módosul hetedíziglen sem. Ezt hirdette, de kétséges, hogy vajon hitte-e? Vannak árulkodó jelek arra nézve, hogy a zsidókat eleinte zsarolási objektumként kezelte, arra számítva, hogy az életükkel tarthatja sakkban az amerikai és a brit zsidó korifeusokat, akik – várakozása szerint -- az európai zsidók megmentése érdekében meghajolnak az ő akarata előtt, és kormányaikat, amelyek szerinte az ő kezeikben vannak, kényszerítik, hogy teljesítsék a követeléseit. Miután kiderült, hogy ez a taktika működésképtelen, teljes erővel rátámadt a zsidókra. Ekkor vajon már el is hitte, amit hirdetett? Erre nézve is vannak kételyeket ébresztő jelzések. Egy alkalommal, élete vége felé, kijelentette, hogy zsidó faj biológiai értelemben nincs is, ami miatt mégis ki kell irtani őket, az a mentalitásuk.

Ez a zsidó mentalitás viszont olyan zsidó tulajdonságokból tevődött össze, amelyeket objektív, vagy más szemmel nézve erényeknek lehet tekinteni. Zsidók találták ki és terjesztették el a tévhitet, amely szerint minden ember egyenlő értéket képvisel, az Isten előtt minden ember egyenlő formula szerint – vádolta Hitler a zsidókat. A vallási küzdelmeket leszámítva, a zsidók ott voltak minden jelentős szellemi fordulatnál, hirdették a felvilágosodás, a liberalizmus, a demokrácia, és a marxizmus eszméit, majd amilyen élelmesekek, tanultak és okosak voltak, elfoglalták a vezető pozíciókat a kapitalista társadalomban, valamint annak intellektuális posztjain. Mindezek tetejében a zsidók tartósan megjelentek a liberalizmus tájékán, felléptek a demokráciáért, sőt a negyedik rend jogaiért harcoló mozgalmak élvonalában is derekasan képviseltették magukat. A zsidóság tehát

részben nyughatatlan népség, amely ideáival minduntalan bajt okoz, részben irigylésre méltó karrieristák csoportja. Mindez azonban egyúttal azt is jelentette, hogy a liberálisok, demokraták, munkásmozgalmi vezetők és agitátorok akkor is zsidó mentalitással rendelkeznek, ha történetesen nem zsidók. Zsidó mentalitás okán tehát őket is joggal lehet, sőt kell üldözni. Egy örület önmagán belül lehet logikus. A náci világnézet az volt.

Csakhogy, ha mentalitás szerint kezdi valaki osztályozni az emberiséget, -- a civilizációkat, a kulturális közösségeket vagy akár az etnikumokat, -- a besorolás már csak attól függ, hogy mit jelöl ki valaki üdvös és mit káros mentalitásnak. Nézőpont kérdése, hogy a harciasság erény vagy bűnre vezető magatartás-e. Felfogás kérdése, hogy vajon el kell-e ítélni azt a kultúrát, amely irtózik a fegyverektől, vagy esetleg inkább mintának lehetne tekinteni? Melyik civilizációt kell felmagasztalni, azt, amely a hangya, vagy inkább azt, amely a tücsök mentalitását mutatja fel? És vajon mit lehet kezdeni azzal a nemzeti sajátossággal, amely legfőbb feladatai között tartja számon az egymás közötti leszámolást? Minden ilyen, egy adott népesség mentalitásával kapcsolatban megfogalmazott ítéletnek meg lehetnek vagy meg is vannak a szörnyű veszélyei.

A végeredmény szempontjából természetesen közömbös, hogy vajon Hitler vagy bármely végrehajtó náci, Himmler, Eichmann és bárki más hitt-e a zsidók biológiai elfajzottságában, vagy a zsidó mentalitást akarta-e kiirtani. A mézárszék-hálózat mindenképpen kiépült, és amíg csak tudott, működött is. A cigányok üldözése vélhetően azért maradt mindvégig lanyhább, mert ők sem a kapitalizmus élén nem vitézkedtek, sem a nemzeti kultúrát nem befolyásolták. Nem volt mit irigyelni tőlük életszínvonalukat, életmódjukat tekintve sem. Még csak azt se lehetett állítani, hogy megrontják a magasrendű fajt, mivel a cigány vegyes házasság akkoriban még ismeretlen volt. A romák üldözése tisztán az elv, a nemzetiszocialista fajelmélet kívánalmai szerint történt.

A magyar zsidók sorsáról a döntést kétségtelenül Berlinben és nem Budapesten hozták meg. Mindazonáltal a haláltáborokba való kitelepítést magyarok hajtották végre. Ha felvetjük a felelősség kérdését, annak egész hierarchiáját lehet felvázolni. Az élén a döntéshozók és eszközeik állnak. Közvetlen eszköz volt az Eichmann által vezetett kommandó, és a mögötte álló megszálló hadsereg, amely ugyan már jó ideje visszavonulóban volt, sőt előre lehetett látni végső vereségét is, ahhoz azonban még mindig elég erős volt, hogy tönkre tegyen egy kis országot, és például fogságba hajtsa az egész fegyveres állományt, ahogy Hitler eredetileg tervezte, és ahogyan a közel egy milliós olasz hadsereggel jó fél évvel azelőtt el is bánt. Nyilvánvaló, hogy ez a szituáció bénítólag hatott a magyar közéleti szereplők egy részére.

Ám nem csak ez hatott bénítólag, hanem legalább ennyire az a tény, hogy a magyar adminisztrációban és a közéletben számos szereplő nem csak eleget tett a berlini óhajoknak, de a követeléseket teljes buzgalommal, lelkesen teljesítette. Horthy Miklós kezét például önmaga kötötte meg azzal, hogy a németek által javasolt Imrédy helyett Sztójay személyében egy olyan embert bízott meg a miniszterelnöki teendőkkal, akiről a németek jól tudták, hogy engedelmesebb bábot lámpással se találhatnának. E téren a kormányzó ében gubát cserélt. Ha Sztójay báb volt, a belügyminisztérium vezető hármasa, Jaross Andor, Baky László és Endre László együttesének jóvoltából egyenesen a felhajtó szerepét töltötte be. És rajtuk kívül számosan játszottak még Eichmann és egyáltalán a nácik kezére a gyilkossági hullámban, olyanok, akik a vezérkarban ültek, a csendőrséget dirigálták, vagy egyszerűen a közigazgatási gépezetet bocsátották a gyilkosok rendelkezésére.

A felelősségi hálózat tehát hosszú, és kiterjed egészen a parancsot teljesítő csendőrig. Bármennyire igaz is, hogy az ország nem volt szuverén, mint ahogyan nem volt, és ezért a vezetők egy részének a keze meg volt kötve, a mondottak szerint mégsem léphetünk ki a felelősök köréből. Ráadásul jóvá sem tehetünk semmit, mert a múltat lehet esetleg tagadni, de megsemmisíteni nem lehet. Most már csak arra lehet gondunk, hogy ma és holnap ne történjék senkivel jogtalanság mássága, mentalitása, gondolkodásmódja okán, vagy bármilyen más mondva csinált ürüggyel. Vigyázni kell erre, mivel ma is akadnak, akik ezt szeretnék.

Budapest - Jelszkawitz Emléközpont
2011. április 15.

ORMOS MÁRIA
Jelszkawitz